

DOI: 10.17242/MVvK_37.11

**A 2018. NOVEMBERI VÍZIMADÁR-FELMÉRÉS EREDMÉNYEI A BALATONON
ÉS A KÖRNYEZŐ VIZESÉLŐHELYEKEN**
RESULTS OF THE NOVEMBER 2018 WATERBIRD CENSUS AT LAKE BALATON
AND ITS SURROUNDING WETLANDS

Kovács Gyula

MME Dél-Balaton Helyi Csoport
BirdLife Hungary South Balaton Local Group
H-8638 Balatonlelle, Irmapuszta, Hungary, e-mail: delbalaton@gmail.com

1. BEVEZETÉS

Az elmúlt évekhez hasonlóan (KOVÁCS, 2008a, 2008b, 2008c, 2013a, 2013b, 2013c, 2013d, 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a, 2015b; KOVÁCS & BRUCKNER 2022a, 2022b, 2022c) az MME Dél-Balaton Helyi Csoportjának szervezésében vízimadár-felmérést végeztünk a teljes Balatonon és a környező vizesélőhelyeken 2018 őszén.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A vízimadár-szinkronszámlálást a teljes Balaton körül 48 partszakaszon és 8 környező vizesélőhelyen a korábbiakban is alkalmazott módszerek szerint (KOVÁCS, 2008a) tartottuk 2018.11.18-án. A felméréshez az időjárási körülmények kifogástalanok voltak.

A szinkronon résztvevő önkéntes felmérők: BRUCKNER ATTILA, BÚZÁS ELŐD, HAVASI MÁTÉ, KAJTÁR BENCE, KOVÁCS GYULA, MONOKI KÁROLY, SOMA, NAGY ÁDÁM, NÉMETH TAMÁS MÁRTON, PÁNCZÉL MÁTYÁS, SZÁSZ ELŐD, SZATÓRI JÁNOS, SZELLE ERNŐ, SZINAI PÉTER, VÉBER MÓNIKA és VINCZE BÉLA. Köszönjük munkájukat!

A megfigyelési adatok értékelését a fajszám, egyedszám, dominancia és konstancia értékek alapján végeztem el. Az adatfeldolgozáshoz Microsoft Excel 2010 és QGIS v.3.10.6 programokat használtam. A felmérés és a feldolgozás során a sztyeppi és a sárgalábú sirályt egy fajként kezeltem.

3. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

Összesen 35 vízimadárfajt (8 rend, 8 család) figyeltünk meg. A mennyiségi viszonyok alapján a jelentősebb taxonok a récefélék, a guvatfélék (szárcsa) és a sirályok voltak (**1. táblázat**). A halastavakon és berkekben a domináns fajok ($D > 5\%$) a dankasirály, a nyári lúd, a szárcsa, a tőkés réce, a nagy lilik, a kárókatona és a csörgő réce; míg a Balatonon a tőkés réce, a szárcsa, a barátréce, a nyári lúd, a dankasirály és a kerцерéce voltak. Összességében a legnagyobb tömegben tőkés récét (>3200 pd) figyeltük meg, de jelentős volt még a szárcsa (>3100 pd), a nyári lúd (~ 2100 pd), a dankasirály (>2000 pd) és a barátréce (>1900 pd) is a teljes felmérési területen. További figyelemre méltó adat a kerцерéce >700 pd és a búbos vöcsök >600 pd-os előfordulása.

1. táblázat: A Balatonon és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízmadárfajok egyedszáma (N), dominanciája (D) és konstanciája (C) (2018.11.18.)

Table 1: Numbers (N), dominance (D) and constancy (C) values of waterbird species observed on Lake Balaton and surrounding wetlands (18 November 2018)

Fajok Species	Halastavak, berkek Fishponds, marshes			Balaton Lake Balaton			Összesen Total		
	N	D	C	N	D	C	N	D	C
Anseriformes / Anatidae	1 173	47,1%		8 539	60,5%		9 712	58,5%	
<i>Cygnus olor</i>	62	2,5%	62,5%	264	1,9%	67,3%	326	2,0%	67,9%
<i>Anser albifrons</i>	229	9,2%	37,5%	500	3,5%	2,0%	729	4,4%	7,1%
<i>Anser anser</i>	463	18,6%	37,5%	1610	11,4%	4,1%	2073	12,5%	8,9%
<i>Mareca penelope</i>	—	—	—	4	0,0%	6,1%	4	0,0%	5,4%
<i>Mareca strepera</i>	5	0,2%	25,0%	20	0,1%	4,1%	25	0,2%	7,1%
<i>Anas crecca</i>	148	5,9%	37,5%	—	—	—	148	0,9%	5,4%
<i>Anas platyrhynchos</i>	237	9,5%	62,5%	2999	21,3%	91,8%	3236	19,5%	89,3%
<i>Anas acuta</i>	—	—	—	6	0,0%	4,1%	6	0,0%	3,6%
<i>Spatula clypeata</i>	7	0,3%	25,0%	130	0,9%	4,1%	137	0,8%	7,1%
<i>Netta rufina</i>	—	—	—	7	0,0%	6,1%	7	0,0%	5,4%
<i>Aythya ferina</i>	22	0,9%	25,0%	1917	13,6%	34,7%	1939	11,7%	33,9%
<i>Aythya nyroca</i>	—	—	—	1	0,0%	2,0%	1	0,0%	1,8%
<i>Aythya fuligula</i>	—	—	—	324	2,3%	30,6%	324	2,0%	26,8%
<i>Aythya marila</i>	—	—	—	14	0,1%	4,1%	14	0,1%	3,6%
<i>Melanitta fusca</i>	—	—	—	4	0,0%	4,1%	4	0,0%	3,6%
<i>Bucephala clangula</i>	—	—	—	732	5,2%	46,9%	732	4,4%	41,1%
<i>Mergus serrator</i>	—	—	—	6	0,0%	6,1%	6	0,0%	5,4%
<i>Mergus merganser</i>	—	—	—	1	0,0%	2,0%	1	0,0%	1,8%
Gaviiformes / Gaviidae	—	—		3	0,0%		3	0,0%	
<i>Gavia arctica</i>	—	—	—	3	0,0%	6,1%	3	0,0%	5,4%
Podicipediformes / Podicipedidae	8	0,3%		662	4,7%		670	4,0%	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	3	0,1%	12,5%	1	0,0%	2,0%	4	0,0%	3,6%
<i>Podiceps cristatus</i>	5	0,2%	25,0%	637	4,5%	71,4%	642	3,9%	66,1%
<i>Podiceps grisegena</i>	—	—	—	6	0,0%	6,1%	6	0,0%	5,4%
<i>Podiceps nigricollis</i>	—	—	—	18	0,1%	20,4%	18	0,1%	17,9%
Pelecaniformes / Phalacrocoracidae	250	10,0%		482	3,4%		732	4,4%	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	180	7,2%	62,5%	360	2,6%	46,9%	540	3,3%	50,0%
<i>Microcarbo pigmeus</i>	70	2,8%	62,5%	122	0,9%	36,7%	192	1,2%	41,1%
Ciconiiformes / Ardeidae	88	3,5%		2	0,0%		90	0,5%	
<i>Ardea alba</i>	11	0,4%	25,0%	1	0,0%	2,0%	12	0,1%	5,4%
<i>Ardea cinerea</i>	77	3,1%	62,5%	1	0,0%	2,0%	78	0,5%	10,7%
Gruiformes / Rallidae	268	10,8%		2 872	20,4%		3 140	18,9%	
<i>Rallus aquaticus</i>	2	0,1%	12,5%	—	—	—	2	0,0%	1,8%
<i>Gallinula chloropus</i>	1	0,0%	12,5%	2	0,0%	2,0%	3	0,0%	3,6%
<i>Fulica atra</i>	265	10,7%	50,0%	2870	20,3%	63,3%	3135	18,9%	62,5%
Charadriiformes / Laridae	699	28,1%		1 546	11,0%		2 245	13,5%	
<i>Croicocephalus ridibundus</i>	618	24,8%	75,0%	1416	10,0%	77,6%	2034	12,3%	78,6%
<i>Larus canus</i>	—	—	—	19	0,1%	14,3%	19	0,1%	12,5%
<i>Larus michahellis/cachinnans</i>	81	3,3%	50,0%	107	0,8%	28,6%	188	1,1%	32,1%
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	—	—	—	4	0,0%	2,0%	4	0,0%	1,8%
Coraciiformes / Alcedinidae	2	0,1%		6	0,0%		8	0,0%	
<i>Alcedo atthis</i>	2	0,1%	25,0%	6	0,0%	10,2%	8	0,0%	12,5%

A legtöbb egyed (>3500 pd) Balatonszárszónál számoltuk, Balatonakarattya kivételével a többi területen 1000 pd alatt volt a vízmadarak száma, ugyanakkor további 34

területen figyeltünk meg 100-nál nagyobb madármennyiséget (**2. táblázat, 1. térkép**). A legtöbb vízimadár-fajt (17) Balatonberénynél láttuk, emellett még 9 területen számoltunk tíznél több fajt (**2. térkép**). Kiemelkedő lokális adatok: Balatonszárszó 500 pd nagy lilik, 1500 pd nyári lúd, 800 pd barátrece, 400 pd szárcsa; Szántód 460 pd szárcsa; Balatonakarattya 650 pd tőkés réce.

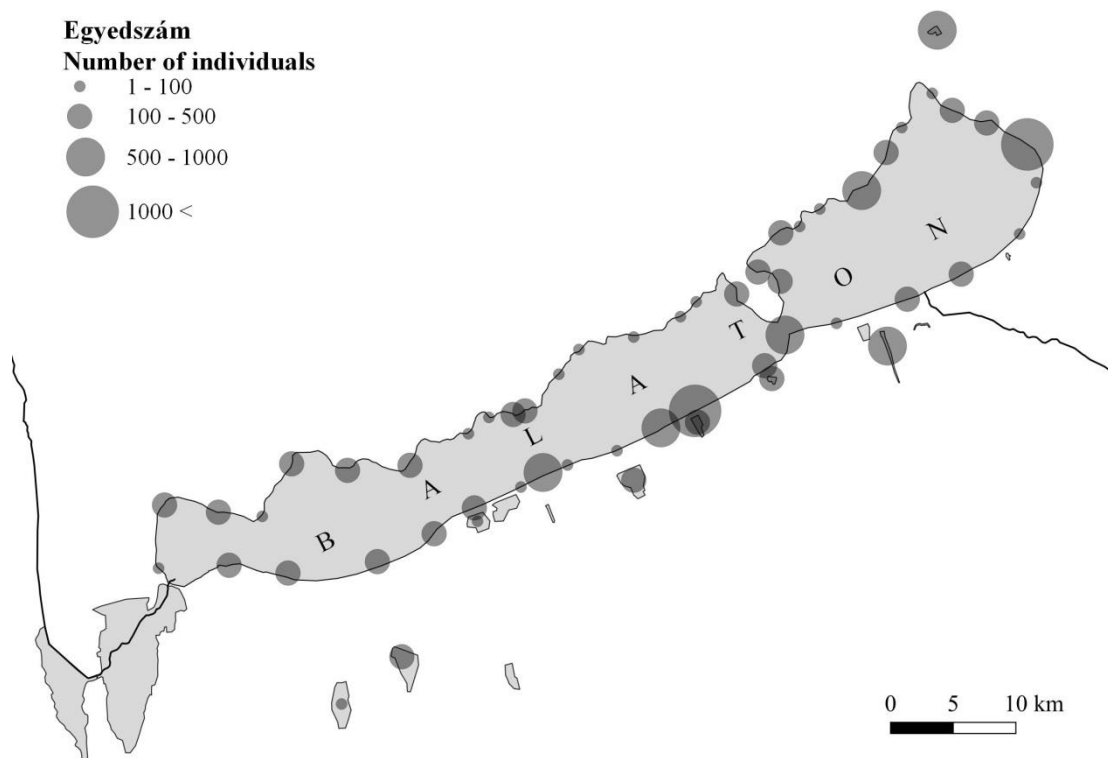
Az összes megfigyelési terület több mint felén előforduló gyakori fajok (C>50%) a tőkés réce, a dankasirály, a bütykös hattyú, a búbos vöcsök és a szárcsa voltak.

Faunisztikailag érdekes adatok: nyílfarkú réce 1-5 pd (Balatonberény, Balatonederics), hegyi réce 10-4 pd (B.szemes, B.szárszó), füstös réce 2-2 pd (Fonyód, B.szárszó), sarki búvár 1-1-1 pd (Szántód, Balatonkenese, strand, Balatonkenese-Balatonfüzfő között), vörösnyakú vöcsök 2-3-1 pd (Bélatelep, B.boglár, Sajkod), feketenyakú vöcsök 1-2-4-1-1-3-1-2-1-2 pd (Balatonberény, Bélatelep, Fonyód, B.földvár, B.szabadi, Balatonaliga, Balatonkenese-B.füzfő között, Káptalanfüred, Alsóörs, Fenékpusztá).

2. táblázat: A Balaton és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízimadár egyed- és fajszámok (2018.11.18.) *A Fonyódi-halastavakon nem volt teljes felmérés.

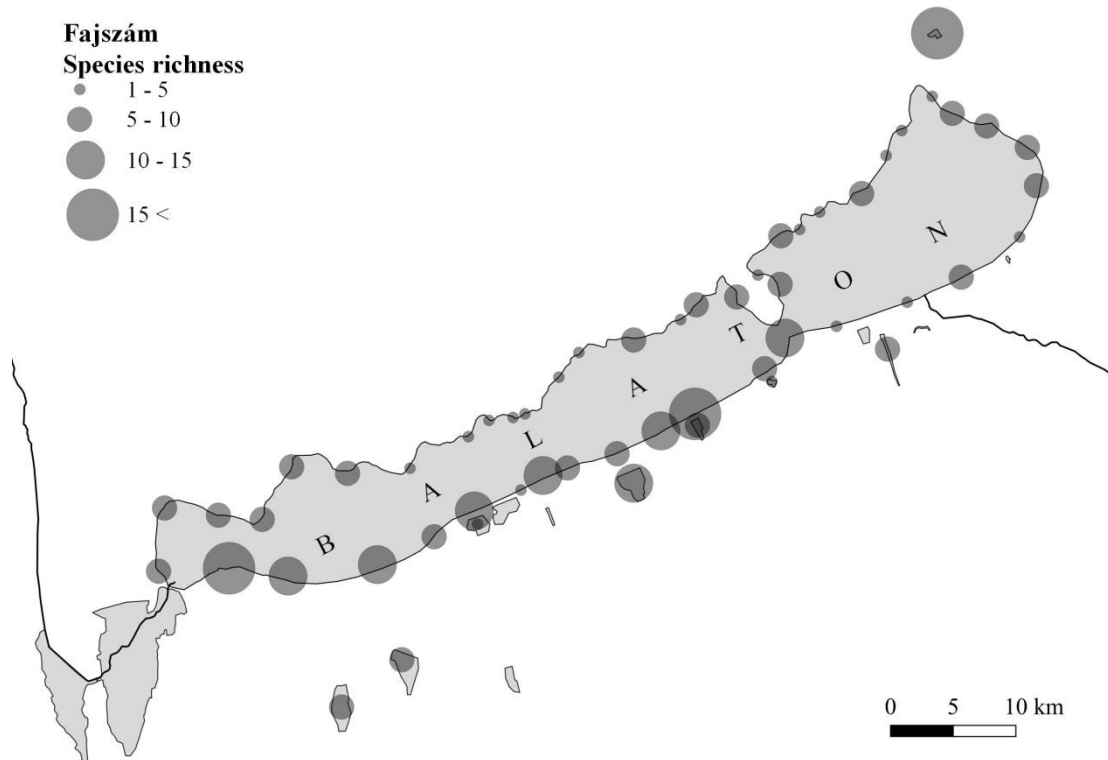
Table 2: Number of waterbirds and species richness on Lake Balaton and surrounding wetlands (18 November 2018) * Fonyódi-halastavak (Fishponds at Fonyód) were not complete surveyed.

Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of Individuals	Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of Individuals
Balatonberény	17	394	Tihany, Gödrös	3	294
Balatonmáriafürdő	12	304	Tihany, hajóállomás	7	125
Balatonfenyves	13	424	Sajkod	10	116
Bélatelep	10	128	Balatonudvari	6	37
Fonyód	14	487	Fövenyes	5	18
Fonyódliget	5	93	Balatonakali	7	80
Balatonboglár	12	756	Zánka	2	25
Balatonlelle	7	70	Balatonszepezd	2	26
Balatonlelle-felső	7	87	Révfülöp, móló	5	308
Balatonszemes	14	572	Révfülöp, Császtai-strand	5	220
Balatonszárszó	16	3534	Páلكöve	4	25
Balatonföldvár	9	121	Ábrahámhegy	4	31
Szántód	11	703	Badacsony	4	292
Zamárdi	3	57	Szigliget	8	205
Siófok	4	309	Balatonederics	6	119
Balatonszabadi	6	166	Balatongyörök	9	87
Szabadi-Sóstó	3	15	Vonyarcvashegy	9	260
Balatonaliga	8	71	Keszthely	10	471
Balatonakarattya, Lidó strand	9	1154	Fenékpusztá	9	56
Balatonkenese, strand	6	373	Marcali-víztározó	6	70
Balatonkenese-Balatonfüzfő között	6	129	Nagyberek Fehérvíz	8	478
Balatonfüzfő, Tobruk	4	13	Fonyódi-halastavak*	3	9
Balatonalmádi	4	87	Irmapusztai-halastavak	11	327
Káptalanfüred	3	138	Balatonszárszói-berek	8	173
Alsóörs	8	607	Balatonföldvári-halastó	3	184
Csopak strand	3	12	Töreki-tavak	8	601
Balatonfüred, MVM kikötő	5	27	Királyszentistván	16	646
Balatonfüred, móló	9	486			
<i>Halastavak, berkek / Fishponds, marshes</i>				20	2 488
Balaton / Lake Balaton				33	14 112
Összesen / Total				35	16 600

1. térkép: A megfigyelt vízimadár egyedek száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2018.11.18.)

Map 1: Number of individuals counted on Lake Balaton and surrounding wetlands. (18 November 2018)

2. térkép: A megfigyelt vízimadárfajok száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2018.11.18.)

Map 2: Species richness counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (18 November 2018)

IRODALOMJEGYZÉK – REFERENCES

- KOVÁCS GY. (2008a): A 2005. november 12-i balatoni vízmadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* **16**: 247–254.
- KOVÁCS GY. (2008b): A 2006. december 16-i balatoni vízmadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* **16**: 255–260.
- KOVÁCS GY. (2008c): A 2007. november 10-i balatoni vízmadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* **16**: 261–266.
- KOVÁCS GY. (2013a): A 2008. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 143–152.
- KOVÁCS GY. (2013b): A 2009. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 153–159.
- KOVÁCS GY. (2013c): A 2010. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 161–167.
- KOVÁCS GY. (2013d): A 2011. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **23**: 169–176.
- KOVÁCS GY. (2015): A 2013. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **26**: 211–218.
http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.07
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015a): A 2012. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **26**: 203–210. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.06
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015b): A 2014. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **26**: 219–226. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.08
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022a): A 2015. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **35**: 155–160. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.08
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022b): A 2016. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **35**: 161–166. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.09
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022c): A 2017. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* **35**: 167–172. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.10

RESULTS OF THE NOVEMBER 2018 WATERBIRD CENSUS AT LAKE BALATON AND ITS SURROUNDING WETLANDS

Kovács, Gy.

SUMMARY

Waterbird census was carried out on 56 survey plots around Lake Balaton and its surrounding wetlands on 18th November 2018, like in previous years (KOVÁCS, 2008a, 2008b, 2008c, 2013a, 2013b, 2013c, 2013d, 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a, 2015b; KOVÁCS & BRUCKNER 2022a, 2022b, 2022c) by BirdLife Hungary South-Balaton Local Group.

A total of 35 waterbird species from 8 orders and 8 families were observed (**Table 1.**). The highest number (>3500 ind.) was counted at Balatonszárszó, the highest species richness was found at Balatonberény. We counted more than 100 individuals in further 34 plots (**Table 2., Map 1.**), while species richness was exceeded 10 in 9 survey plots (**Map 2.**).

On the fishponds and marshes, the dominant (D>5%) species were the *Black-headed Gull*, the *Greylag Goose*, the *Eurasian Coot*, the *Mallard*, the *Greater White-fronted Goose*, the *Great Cormorant*, and the *Eurasian Teal*.

On Lake Balaton the *Mallard*, the *Eurasian Coot*, the *Common Pochard*, the *Greylag Goose*, the *Black-headed Gull*, and the *Common Goldeneye*.

Interesting faunistic result was the occurrence of the *Northern Pintail* (1-5 ind. at Balatonberény, Balatonederics), the *Greater Scaup* (10-4 ind. at Balatonszemes, Balatonszárszó), the *Velvet Scoter* (2-2 ind. at Fonyód, Balatonszárszó), the *Black-throated Loon* (1-1-1 ind. at Szántód, Balatonkenese, strand, Balatonkenese-Balatonfüzfő), the *Red-necked Grebe* (2-3-1 ind. at Bélatelep, Balatonboglár, Sajkod) and the *Black-necked Grebe* (1-2-4-1-1-3-1-2-1-2 ind. at Balatonberény, Bélatelep, Fonyód, Balatonföldvár, Balatonszabadi, Balatonaliga, Balatonkenese-Balatonfüzfő, Káptalanfüred, Alsóörs, Fenékpuszta).